

Rapport

Häckfågelinventering samt artskyddsutlåtande om hasselsnok för detaljplan Korsnäs 2:6

Strömstad kommun

Titel: Häckfågelinventering samt artskyddsutlåtande om hasselsnok
för detaljplan Korsnäs 2:6

Version: 2

Datum: 2024-09-27

Uppdragsgivare: Strömstads kommun genom Leo Westlin

Uppdragsnummer: 2041-22

Dokumentnamn: Rapport_2041-22_fågel_hasselsnok_ver2

Rapport genomförd av: Sofia Berg & Filip Myllyaho, EnviroPlanning AB

Rapport granskad av: Anders Esplund, EnviroPlanning AB

Rapport verifierad av: Sofia Berg

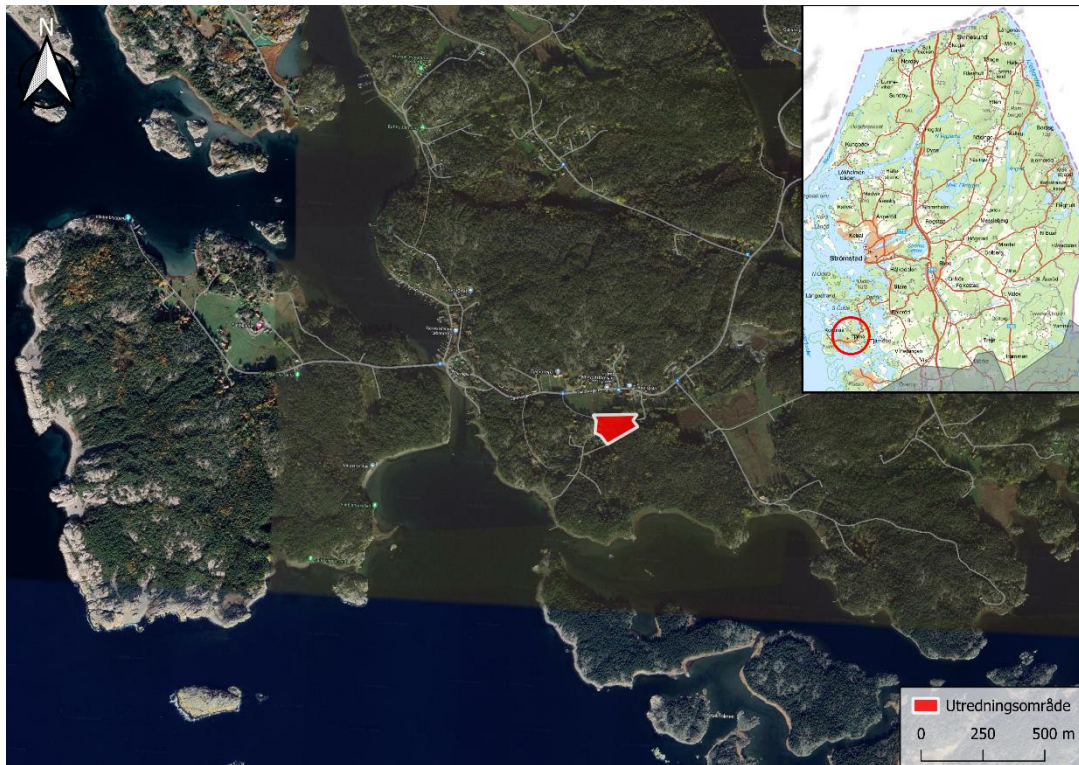
Bilder: EnviroPlanning, om ej annat anges.

Innehåll

1. Inledning.....	4
2. Metod.....	5
2.1. Häckfågelinventering	5
2.2. Hasselsnoksutlåtande	5
2.2.1. Kriterier för bedömning om påverkan på artskyddet	6
2.3. Förstudie	7
2.4. Svenska rödlistan.....	7
3. Resultat	8
3.1. Tidigare kända naturvärden fåglar	8
3.1. Tidigare kända förekomster av hasselsnok	9
3.2. Detaljplanens utformning.....	10
3.3. Häckfågelinventering	11
3.3.1. Påverkan på fåglar.....	11
3.3.1.1. Rekommenderade skyddsåtgärder fåglar	12
3.3.2. Slutsats fåglar.....	12
3.4. Hasselsnoksutlåtande	13
3.4.1. Hasselsnok.....	13
3.4.2. Påverkan på hasselsnok	13
3.4.2.1. Rekommenderade skyddsåtgärder hasselsnok	14
3.4.3. Slutsats hasselsnok	15
4. Referenser	16

1. Inledning

EnviroPlanning AB har fått i uppdrag av Strömstad kommun att genomföra en fågelinventering samt ett artskyddsutlåtande gällande hasselsnok inför framtagning av detaljplan på fastighet Korsnäs 2:6 på Tjärnö. Utredningsområdet omfattar cirka 1,4 hektar (Figur 1).

Figur 1. Detaljplaneområdet Korsnäs 2:6 på Tjärnö.

2. Metod

2.1. Häckfågelinventering

Häckfågelinventeringen genomfördes genom en kombinerad punkt- och linjetaxering enligt Svensk häckfågeltaxering (Naturvårdsverket, 2016). Taxeringslinjen sattes ut för att täcka området så gott som möjligt.

Metoden bygger på att man långsamt vandrar längs linjen och noterar alla observerade (genom syn eller hörsel) fåglar inom eller i direkt anslutning till utredningsområdet. Under inventeringen noterades alla observerade fåglar med artnamn, antal, tidpunkt och aktivitet (exempelvis sång eller födosök) samt eventuella kommentarer som är relevanta (till exempel om häckning eller observerade ungar).

Dubbelräkning av individer undveks så långt det var möjligt. Främst genom att inventeraren bedömde om det var samma fågel som observerats, (typiskt för gök, näktergal eller andra fåglar som hörs över stora avstånd) så noterades denna endast på den första platsen den observerades. Samtliga observationer registrerades i mobilapplikationen QFIELD.

Häckfågelinventeringen utfördes under maj och juni månad då de flesta fågelarterna i Sverige sjunger aktivt för att markera sina revir eller locka en partner under denna period, vilket underlättar lokalisering och identifiering av arter. Inventeringen genomfördes i klart väder vid två tillfällen tidig morgon. Inventeringen genomfördes av Filip Myllyaho och Anders Esplund, EnviroPlanning AB, 2023-05-08 samt 2023-05-28.

2.2. Hasselsnoksutlåtande

Hasselsnok är skyddad genom 4a § artskyddsförordning-en (ASF), som anger följande:

4 a § Det är förbjudet att, i fråga om sådana vilt levande djurarter som har markerats med N eller n i bilaga 1,

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, över-vintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

En fältinventering av utredningsområdet genomfördes den 28 maj 2024 av ekolog Anders Esplund, EnviroPlanning. I fält karterades följande biotoper (se Faktaruta 1):

- Övervintringsplatser
- Reproduktionsplatser
- Viloplatser
- Födosöksområden

Bedömning om påverkan på hasselsnok och sandödla har gjorts av ekolog Sofia Berg och Anders Esplund, EnviroPlanning AB.

Faktaruta 1 – livsmiljöer för hasselsnok

Hasselsnok (*Coronella austriaca*)

Övervintringsområden – håligheter i mark med skydd av stenmur, rasbrant eller klappersten i miljöer som gles tallskog, hållmark, lövskogsbryn eller hagmarker, gärna i varma lägen.

- Reproduktionsområden – tät markvegetation med betydande inslag av sten, gärna syd- eller västvända som förekommer inom gles tallskog, hållmark, lövskogsbryn eller hagmarker, i nära anslutning till övervintringsområdena.
- Födosöksmiljöer – Födosöket sker ofta i gränzonen mot öppna marker. Den föredrar solexponerade miljöer med torr sandjord eller stenar och klippor med mosaikartad och delvis tät vegetation, öppna gräsmarker hållmarker, gles tallskog, ängsmarker eller lövskogsbryn.

2.2.1. Kriterier för bedömning om påverkan på artskyddet

Kriterier för bedömning om artskyddet enligt 4a§ artskyddsförordningen (ASF) för hasselsnok riskerar påverkas eller ej redovisas nedan:

1) Åtgärder som ej riskerar aktualisera artskyddet (4a§ ASF)

För att ett område ska anses kunna bebyggas eller indirekt bli påverkat av en verksamhet eller åtgärd, utan eller med låg risk att detta aktualiserar artskyddet enligt 4a§ ASF, ska följande villkor vara uppfyllda:

- Området utgör inte en lämplig livsmiljö för den skyddade arten idag.
- Livsmiljöer ska, trots förlust av ytor som fungerar som födosöksområden eller viloplatser inom delområdet som avses, finnas tillgängliga inom ett för arten möjligt spridningsavstånd från den berörda livsmiljön.
- Påverkan kommer inte leda till att området utgör en kraftig barriär för de skyddade arterna och därmed försvåra deras möjlighet att nå lämpliga livsmiljöer.

2) Åtgärder som i kombination med vidtagande av skyddsåtgärder hyser låg risk att aktualisera artskyddet (4a§ ASF)

För områden som idag utgör livsmiljö åt den skyddade arten ska följande villkor vara uppfyllda för att bebyggelse eller indirekta effekter ändå ska kunna utföras/uppstå på platsen:

- Livsmiljöer ska, även om en viss förlust av livsmiljön sker (i synnerhet reproduktionsplatser och övervintringsplatser) inom området som avses, finnas tillgängliga i tillfredställande omfattning inom ett för arten möjligt spridningsavstånd från den berörda livsmiljön.
- Intelligande livsmiljöer ska inte avskärmade och bli mer eller mindre isolerade öar om bebyggelse genomförs eller indirekta effekter uppstår. Det vill säga, en intakt grön infrastuktur ska finnas kvar för arten att nyttja.
- Skyddsåtgärder ska kunna säkerställas som innebär att individer av den skyddade arten ej riskerar att skadas eller dödas under anläggnings- och byggskenen.

3) Åtgärder som hyser hög risk att aktualisera artskyddet (4a§ ASF) genom påverkan på kontinuerlig ekologisk funktion (KEF).

lanspråktagande av områden som idag utgör livsmiljö åt den skyddade arten kommer med hög risk aktualisera artskyddet givet något av följande:

- lanspråktagandet innebär att ingen eller liten areal av livsmiljöer inom spridningsavstånd för arten finns kvar.
- lanspråktagandet innebär att livsmiljöer avskärmats från omkringliggande grön infrastruktur av artens nätverk av livsmiljöer eller att spridningsmöjligheter kraftigt försvåras.

2.3. Förstudie

Eftersök av tidigare dokumenterade naturvärden har gjorts i artportalen för rödlistade och skyddade arter.

2.4. Svenska rödlistan

Den svenska rödlistan är en lista över arter och deras hotstatus i Sverige (se Faktaruta 2). Den baseras på en bedömning av enskilda arters risk att dö ut från landet. Bedömningen görs utifrån internationellt vedertagna kriterier som baseras på flera olika riskfaktorer. Rödlistan är ett verktyg inom naturvården vid exempelvis bedömning av konsekvenser av planerad exploatering. Om det finns flera rödlistade arter i ett område kan exploatering få allvarliga konsekvenser. Rödlistade arter har däremot inget formellt lagligt skydd (Artdatabanken 2022)

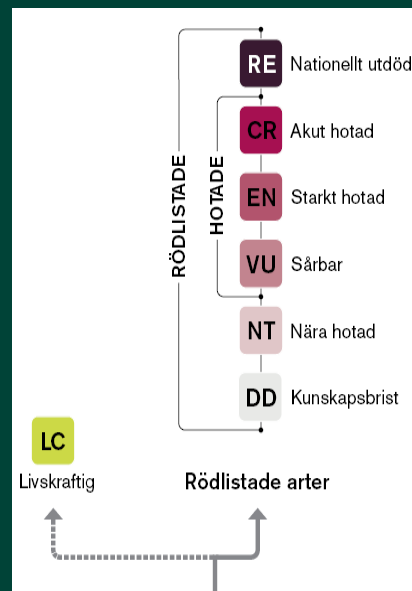
Faktaruta 2. Den svenska rödlistan

Alla flercelliga svenska arter för vilka en bedömning enligt rödlistans kriterier är möjlig klassificeras enligt bilden till höger. Arter som inte uppfyller något av kriterierna hamnar i kategorin Livskraftig (LC).

Resterande arter blir rödlistade. En del arter hamnar i kategorin Kunskapsbrist (DD), dvs de skulle kunna hamna i vilken kategori som helst men i dagsläget saknas kunskap.

De arter som uppfyller kriterierna för Nära hotad (NT), Sårbar (VU), Starkt hotad (EN), Akut hotad (CR) eller Nationellt utdöd (RE) är alla rödlistade. De arter som kategoriseras som CR, EN eller VU är hotade.

Ju högre upp på skalan en art hamnar, ju högre risk har arten att dö ut.

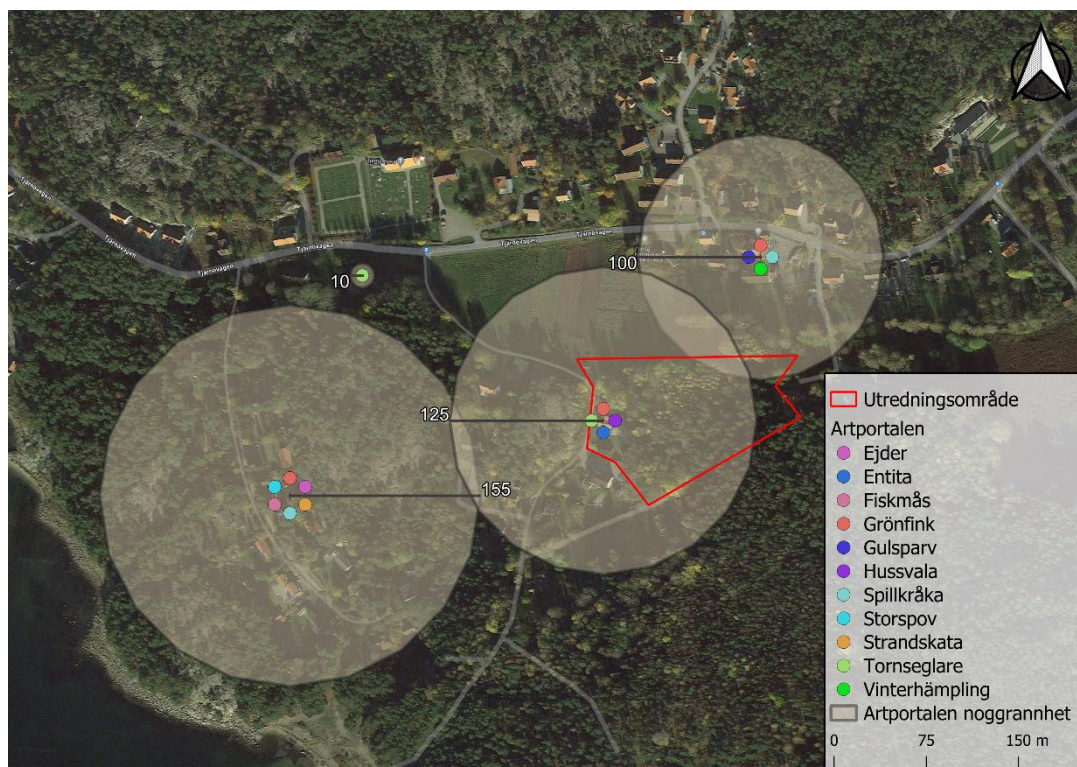

Källa: Artdatabanken

3. Resultat

3.1. Tidigare kända naturvärden fåglar

Mellan perioden 2000 – 2024 har elva fågelarter registrerats på artportalen i utredningsområdet varav fyra är rödlistade. Ytterligare 23, varav sju rödlistade, fågelarter har registrerat inom samma tidsperiod inom en 250 meters radie från utredningsområdet (Figur 2, Tabell 1).

Figur 2. Rödlistade och fåglar upptagna på fågeldirektivets bilaga 1 från Artportalen. Arter som rapporterats på samma punkt visualiseras genom att cirkulera inrapporteringspunkten. Ljussgul cirkel runt artpunkterna visar observationens noggrannhet. Tabell 1 och denna Figur visar samma information.

Tabell 1. Fågelarter rapporterade på artportalen under perioden 2000-2024.

Artnamn	Rödlistning	Fågeldirektivets bilaga 1	Påträffad i utredningsområdet
Ejder	EN		
Entita	NT		X
Fiskmåås	NT		
Grönfink	EN		X
Gulsparr	NT		
Hussvala	VU		X
Spillkråka	NT	X	
Storspov	EN		
Strandskata	NT		
Tornseglare	EN		X
Vinterhämspling	VU		

3.1. Tidigare kända förekomster av hasselsnok

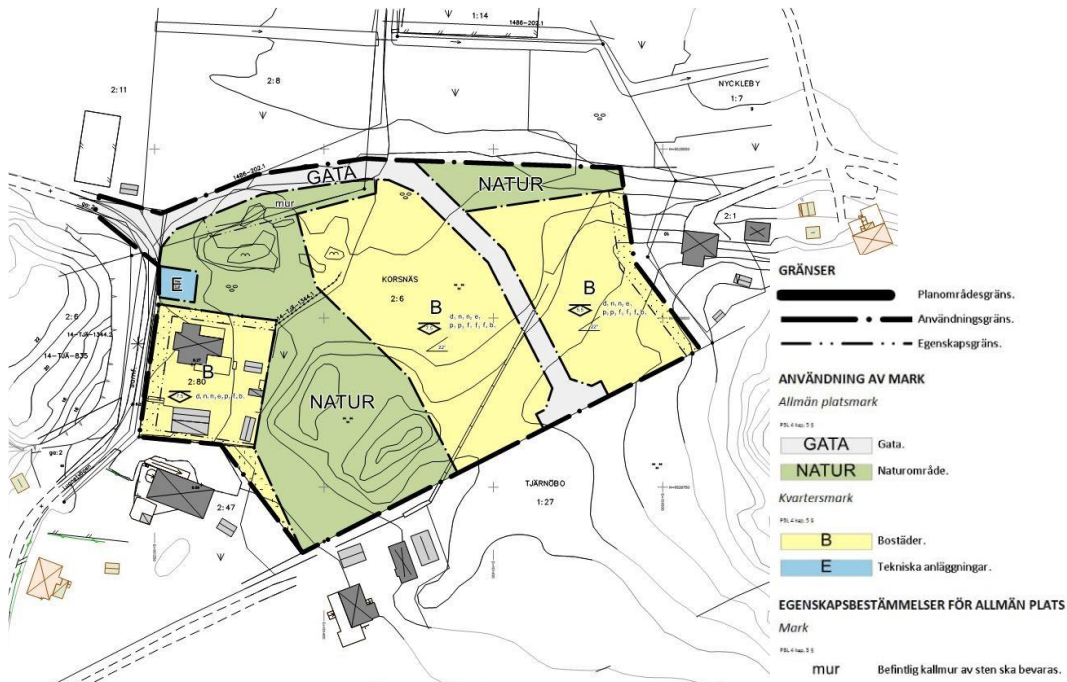
Inga tidigare kända förekomster av hasselsnok finns inrapporterade på artportalen under perioden 2000-2024. Närmaste rapporterade förekomster finns på fastlandet, sydöst om Tjärnö (Figur 3).

Figur 3. Rapporterade förekomster av hasselsnok på artportalen, för perioden 2000–2024. Röd prick visar platsen för detaljplaneområdet.

3.2. Detaljplanens utformning

Karta över detaljplaneområdet för Korsnäs 2:6 visas i Figur 4 och 5. Vägen på kartan är avsedd att vara i grus, 4,5 m bred + 1,5 m dike, sammanlagt 6 m vägkorridor. Vägen följer som regel befintlig stig innan den svänger söderut vid befintlig stigförgrening. Kvartersmarken är reglerad till att byggnader ska placeras minst 4,5 meter från naturmark, gata och fastighetsgräns. Naturområdet med stenmuren i skogsbrynet (Figur 8) har fått bestämmelsen ”mur = Befintlig kallmur av sten ska bevaras” och det är minst två meter från stenmuren till gata/fastighetsgräns.

Figur 4. Karta för detaljplaneområdet för Korsnäs 2:6.

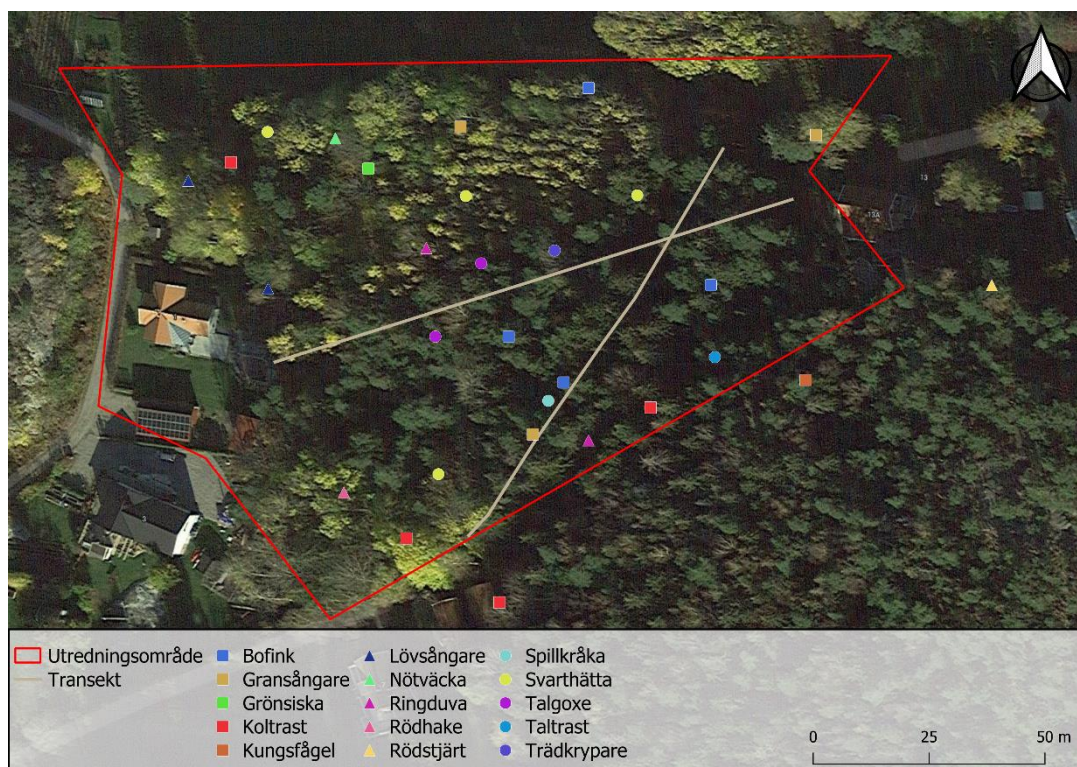

Figur 5. Karta för detaljplaneområdet för Korsnäs 2:6 med ortofoto som bakgrund.

3.3. Häckfågelinventering

Väderförhållandena under inventeringen var goda, vid första besöket var temperaturen på mellan 11-13 °C, svag vind och klart väder. Andra besöket var temperaturen på mellan 15-18 °C, svag vind vind och klart till halvklart.

Vid fältinventeringen dokumenterades 29 fågelindivider fördelade på 15 arter (Figur 6, Tabell 1). Av dessa är endast spillkråka rödlistad (NT) och upptagen på fågeldirektivets bilaga 1 (Figur 6). För spillkråka identifierades dock endast äldre födosöksspår som visar att arten varit på platsen inom utredningsområdet.

Figur 6. Samtliga observerade fågelarter från fältinventeringarna 2023-05-08 och 2023-05-28. Av de observerade arterna är endast spillkråkan rödlistad och upptagen i fågeldirektivets bilaga 1. Övriga arter är samtliga livskraftiga. Alla fågelarter är dock fridlysta enligt 4§ artskyddsförordningen.

3.3.1. Påverkan på fåglar

Alla vilda fåglar i Sverige är fridlysta genom 4 § artskyddsförordningen (ASF). Även om alla fågelarter är skyddade genom 4§ ASF finns ett antal arter som på olika sätt prioriteras i samband med förändrad markanvändning eller åtgärder som kan påverka arternas förutsättningar att fortleva i det påverkade området. Dessa prioriterade arter utgörs av rödlistade fågelarter samt arter som är upptagna i fågeldirektivets bilaga 1.

Av de fågelarter som observerats i samband med fältinventeringen samt de sedan tidigare kända rapporteringarna på artportalen som riskerar påverkas av detaljplanen är gulsparv (NT), grönfink (EN) och spillkråka (NT).

Grönfink häckar i öppna miljöer som skogsbryn, trädklädda- eller buskrika betesmarker, enebacker och parker. Det förekommer även att arten häckar i produktionsskog. Livsmiljön inom detaljplaneområdet kan hysa viss funktion för grönfink, främst dess brynmiljöer.

Arten är starkt hotad (EN) som följd av en sjukdommen gulknopp, som orsakas av en parasit (trikomoniiasis). De norra brynmiljöerna inom detaljplaneområdet kommer till stor del bevaras genom den mark som klassas som naturmark i detaljplanen (se Figur 4). Utöver detta så omges detaljplaneområdet av ett småbrutet landskap med bland annat jordbruksmarker, kustområden, blandskogar och hållmarksskogar. Sammantaget bedöms livsmiljöer för grönfink finnas kvar i det omgivande landskapet och den kontinuerliga ekologiska funktionen riskerar ej brytas.

Gulspurv häckar i lövbryn, buskmark eller lövträd men nyttjar även ofta hyggen och andra öppna marker för födosök. Påverkan på gulspurv bedöms bli likvärdighet den för grönfink och påverkan på den kontinuerliga ekologiska funktionen för gulspurv bedöms ej påverkas.

Spillkråka lever i barr- eller blandskog men även i ren lövskog (t.ex. bokskog). De tätaste populationerna förefaller finnas i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd. Varje par utnyttjar 400-1 000 hektar skog beroende på skogens kvalitet. Arten förekommer även i områden med ganska intensivt skogsbruk och stor utbredning av kalhyggen. Däremot är spillkråkan alltid beroende av grova träd för häckningen. Så länge det finns tillgång till dessa inom reviren tycks arten kunna fortleva och exempelvis kalhyggen utgör då inget större problem (Artfakta 2024). Inom detaljplaneområdet har födosöksspår av spillkråka observerats och det är möjligt att området ingår i ett häckningsrevir. Ett ianspråktagande av delar av detaljplaneområdet bedöms dock inte resultera i att den kontinuerliga ekologiska funktionen för arten bryts, främst då det är osannolikt att arten häckar här i kombinationen med att det finns rikligt med livsmiljöer för arten på Tjärnö genom blandskogar och tallskogar.

3.3.1.1. Rekommenderade skyddsåtgärder fåglar

För att undvika risken att aktualisera förbudet i 4§ artskyddsförordningen, rekommenderas att röjningsarbeten inför exploatering av området (t.ex. avverkning, avtäckning och stubbrytning) ej utförs under fåglars häcknings- och uppfödningstid (1 april-15 augusti). Skyddsåtgärden innebär att risken att fåglar skadas eller dödas minskar, samt att man inte riskerar störa eller avbryta en pågående häckning.

3.3.2. Slutsats fåglar

Detaljplanens genomförande bedöms inte riskera bryta den kontinuerliga ekologiska funktionen för förekommande fågelarter. Men för att ej riskera aktualisering av vissa förbud i artskyddet rekommenderas skyddsåtgärder enligt punkt 3.3.1.1 ovan.

3.4. Hasselsnoksutlåtande

3.4.1. Hasselsnok

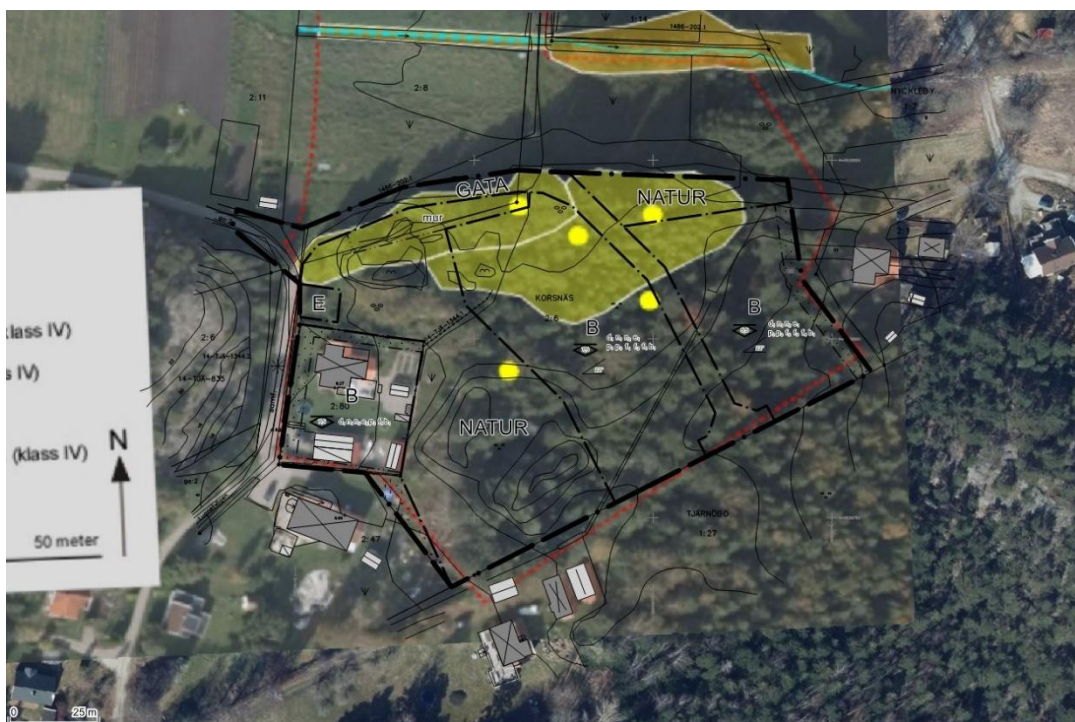
Hasselsnoken (*Coronella austriaca*) är en värmekrävande art som har sin huvudutbredning i Sverige utmed kusterna från norra Halland till Oslofjorden i norr och längs med ostkusten från Österlen upp till Mälardalen samt på Öland och Gotland. Förekomsten i Norden utgörs av så kallade reliktpopulationer som är isolerade från sitt huvudsakliga utbredningsområde i centrala Europa.

Hasselsnoken påträffas nästan bara i trakter med stor andel block eller berg i dagen. Karaktäristiskt för biotoperna är att de utgörs av tät markvegetation eller stenig mark i solexponerat läge som lövskogsbryn, ljunghedar och hagmarker samt hållar med gles tallskog (SLU Artdatabanken 2024a).

För att en trakt långsiktigt ska kunna hysa hasselsnok krävs att det finns både övervintringsplatser, reproduktionsplatser, viloplatser och lämpliga födosöksmiljöer med god tillgång på bytesdjur. Vad som är en lämplig födosöksmiljö styrs i stor utsträckning av var bytesdjuren förekommer. Hasselsnokens huvudsakliga föda utgörs av ödlor, smågnagare och huggorm. Kopparödla, som sannolikt är det viktigaste bytesdjuret, förekommer i en rad miljöer från slutna skogsbestånd till öppna jordbruksmarker men även i trädgårdar och brynmiljöer. Hasselsnokens övervintringsplatser utgörs oftast av sydvända, steniga miljöer där ormarna kan krypa ner under frostdjupet vintertid. Typiska miljöer kan vara stenrösen, slänter med lucker jord, vägbankar, husgrunder etcetera. Stora delar av sommarhalvåret uppehåller sig hasselsnoken på viloplatser som inte sällan utgörs av sprickor och skrymslen bland hållar, i ljungtuvor, under stenar eller liknande platser. Dessa strukturer förekommer ofta i hållmarksmiljöer med eller utan glesa skogar. Hasselsnoken övervintrar från början av oktober till månadsskiftet mars–april och parningstiden infaller i maj. Ungarna föds i augusti–september. (SLU Artdatabanken 2024a).

3.4.2. Påverkan på hasselsnok

Inom området för detaljplan finns sparsamt med lämpliga biotoper för hasselsnok. Stora delar av området saknar förhöjda naturvärden, även i förhållande till hasselsnokens biotopkrav. Figur 7 visar detaljplaneområdet i relation till genomförd naturvärdesinventering.

Figur 7. Detaljplankart i relation till avgränsade naturvärdesobjekt. Gula ytor visar naturvärdesobjekt med ett visst naturvärde (klass 4).

I den nordvästra delen av detaljplaneområdet finns ett skogsbryn utmed vilken en stig går. Parallellt med denna finns även en stenmur (Figur 8). Denna stenmur kan nyttjas av hasselsnok i samband med spridning och möjligen för viloplatser. Då stenmuren ligger i norrläge nyttjas den sannolikt inte vid övervintring.

I den sydvästra delen av detaljplaneområdet finns även ett blockrikt parti (Figur 9). Stenblocken är tämligen utspridda och beskuggade av skog, men området skapar gömslen och potentiella övervintringsplatser och viloplatser till hasselsnoken.

Fortplantningsområden för hasselsnok saknas inom detaljplaneområdet.

De livsmiljöer som bedöms ha viss potential att nyttjas av hasselsnoken ligger inom markklassad som natur (se Figur 4). Genomförandet av detaljplanen bedöms däremot inte påverka hasselsnokens förutsättningar till fortlevnad i landskapet som helhet. Det finns inga kända förekomster av hasselsnok på Tjärnö idag men om okända förekomster finns kan individer nyttja detaljplaneområdet för spridning, vila och födosök. Det ska dock förtydligas att dessa funktioner inte är avhängt miljöerna inom detaljplaneområdet eftersom dessa biotoper och bryn även finns i omkringliggande landskap.

3.4.2.1. Rekommenderade skyddsåtgärder hasselsnok

För att undvika risken att aktualisera förbudet i 4a§ punkt 1, artskyddsförordningen, rekommenderas att röjningsarbeten inför exploatering av området (t.ex. avverkning, avtäckning och stubbrytning) utförs under perioden för artens övervintring (15 okt - 1 april).

Anläggnings- och byggarbeten kan efter röjningsarbetena utföras året om.

För att minimera risken att skada eller döda eventuella individer av hasselsnok kan exploatering anpassas till perioden för då djuren övervintrar (oktober-april). Eftersom de ytor som möjligen har funktion för övervintring ligger inom planlagd naturmark kommer dessa inte påverkas av fysiska ingrepp.

*Figur 8. Stenmur i skogsbryn, innanför en stig, i den nordvästra delen av detaljplaneområdet.
Foto: Strömstad kommun.*

Figur 9. Blockrik mark på skogsmark inom detaljplaneområdet som är planlagt som naturmark.

3.4.3. Slutsats hasselsnok

Detaljplanens genomförande bedöms inte riskera bryta den kontinuerliga ekologiska funktionen som eventuellt finns i området för hasselsnok idag (inga kända förekomster av hasselsnok finns rapporterade på Tjärnö). Detta eftersom lämpliga reproduktionslokaler saknas inom detaljplaneområdet samt att de strukturer inom detaljplaneområdet som kan ha en viss funktion för hasselsnok genom födosök, viloplatser och övervintringsplatser kommer att bevaras inom ett övrigt glesbebyggt område.

4. Referenser

Naturvårdsverket (2016). Fåglar: Linjetaxering samt kombinerad punkt- och linjetaxering
Version 1:0, 2016-03-21.

SLU Artdatabanken (2024a). Artfakta: *Coronella austriaca*. <https://artfakta.se/taxa/100041>
[2024-06-20]